

Werkgroepen

Motmuggen

Motmuggen zijn fotogeniek, maar zo klein dat op naam brengen via foto's geen sinecure is. Toch is er wel het een en ander mogelijk, soms tot de soort, vaker tot een verzamelsoort. Ondergetekende heeft in november een tiende versie van een incompleet determinatiewerkje online downloadbaar gezet.

Een nieuwtje, misschien wel bruikbaar voor andere lastige of obscure groepen, zijn 'halve' Nederlandse namen. Ze bestaan uit de wetenschappelijke genusnaam met ervoor iets in het Nederlands voor de soort. Echter alleen voor van foto herkenbare soorten of verzamelsoorten. Nederlandse namen werken drempelverlagend, maar de literatuur gebruikt louter wetenschappelijke namen, met iets halverwege kan misschien van de voordelen van beide geprofiteerd worden. Overigens is de eventuele instabiliteit van de wetenschappelijke namen een nadeel.

Voor bruikbare Nederlandse namen zijn goede foto's nuttig, maar van veel soorten bestaan helemaal geen foto's. Bovendien valt te verwachten dat de Nederlandse lijst van een zestigtal soorten uitgebreid gaat worden met de veertig soorten die in het nabije buitenland voorkomen. Collectiefoto's zijn er nog lang niet van alle soorten. Het blijft vooralsnog pionierswerk.

Website: <http://at-a-lanta.nl/weia/Motmuggen.html>.

Weia Reinboud

Pneumia extricata (foto Weia Reinboud).

Bodemfauna

Het is alweer enige tijd geleden dat de werkgroep via de EIS-nieuwsbrief een update heeft gegeven van haar werkzaamheden. Niet omdat er weinig valt te melden over bodemfauna, niets is minder waar. Het aantal mensen met een interesse voor een of meerdere groepen van bodemfauna neemt toe en er wordt momenteel veel geïnventariseerd en ook gefotografeerd. Dat levert veel interessante informatie op over het voorkomen en de verspreiding van bodemfauna in ons land. Hieronder geef ik puntsgewijs een overzicht van recente en lopende activiteiten.

- Onderzoek aan bodemfauna en determinatie van materiaal verzameld uit allerlei regio's in ons land heeft afgelopen jaren geresulteerd in veel nieuwe soorten voor de Nederlandse fauna. Zo konden een 25-tal springstaarten, drie miljoenpoten, twee landpissebedden, een pseudoschorpioen, enkele wortelduizendpoten en een Pauropoda (weinigpotigen) aan onze fauna worden toegevoegd. Momenteel wordt hard gewerkt om de opgelopen achterstand in het publiceren van deze soorten in te lopen. Houd het tijdschrift Nederlandse Faunistische Mededelingen in de gaten als je wilt weten welke soorten nieuw zijn voor ons land of kijk op het Nederlands Soortenregister, met de laatste stand van zaken over het voorkomen van soorten in Nederland.
- De vele voor ons land nieuwe springstaartsoorten, alsmede inzichten uit recent taxonomisch onderzoek aan deze groep vraagt om een herziening van de naamlijst. Momenteel werk ik aan een update van de Nederlandse soortenlijst springstaarten, gebaseerd op bewijsmateriaal in de vorm van een herkenbare foto (alleen mogelijk voor een bescheiden groep soorten) of collectiemateriaal. Dit is nodig want er staan soorten op de huidige naamlijst waarvan het voorkomen in Nederland zeer onwaarschijnlijk is gezien hun verspreidingspatroon in Europa, in combinatie met hun habitatkeuze. Vaak betreft het een enkele gepubliceerde waarneming en zijn deze opgaven niet meer te controleren omdat collectiemateriaal ontbreekt. Van een aantal soorten is de taxonomische status onduidelijk en wordt er sterk betwijfeld of het wel goede soorten zijn. Daarnaast wijst taxonomisch onderzoek uit dat de huidige soortbeschrijving niet van toepassing is op enkele soorten die voor Noordwest-Europa zijn gemeld. Een deel van deze Noordwest-Europese soorten is opnieuw beschreven, een deel nog niet. Ook staan er soorten op de lijst die aantoonbaar foutief zijn gedetermineerd en soorten die niet zijn opgemerkt omdat ze lastig zijn te onderscheiden van verwante, vaak meer algemene soorten. In de herziene naamlijst wordt tevens een provinciaal lijst opgenomen. Ik ontvang graag materiaal van de wat zeldzamere soorten om hun status in Nederland te kunnen valideren en materiaal van soorten die nieuw kunnen zijn voor een provincie.
- Om een groep echt onder de aandacht van een breder publiek te krijgen is het nodig om soorten te voorzien van een Nederlandse naam. Voor de pissebedden, duizendpoten en miljoenpoten zijn Nederlandse namen beschikbaar. Voor de springstaarten echter nog niet, een enkele uitzondering daargelaten. Er wordt momenteel gewerkt aan een lijst van Nederlandse springstaartnamen.
- Voor de serie Entomologische Tabellen werken we aan twee

Haakwang *Nopoiulus kochii* (foto Anne Krediet).

manuscripten, ET landpissebedden en ET springstaarten. Voor beide groepen is de tekst zo goed als af. In ET landpissebedden zijn alle soorten uit de Benelux opgenomen. Voor een aantal soorten die we niet uit Nederland kennen moeten nog tekeningen worden gemaakt voor de determinatietabel. De verspreidingsgegevens van de drie landen worden samengevoegd in nieuwe verspreidingskaarten. De ET springstaarten is een genustabel. De tabel is af evenals de inleidende teksten en het bijbehorende fotomateriaal. Momenteel worden de habitustekeningen voor de genera verzameld en proberen we van alle Nederlandse soorten foto's op te nemen.

- De Tabel voor de Nederlandse miljoenpoten, uitgegeven door de Jeugdbondsuitgeverij (JBU), is uitverkocht. Er blijkt belangstelling te zijn voor een herdruk. We willen van de gelegenheid gebruik maken om in de herziene tabel de tekeningen die de determineertekst begeleiden te vervangen door foto's, zoals ook is gedaan in de Veldtabel landpissebedden en de Regenwormentabel (beide ook JBU en nog verkrijgbaar). Volgend jaar zal de nieuwe tabel het licht zien. Daarnaast denken we na over een Veldtabel duizendpoten om de serie bodemfauna te completeren.
- Jaarlijks staan een of meerdere excursies op het programma. Traditioneel vindt in het najaar een gezamenlijke excursie plaats met onze Belgische Spinicornis-vrienden. We inventariseren dan landpissebedden in Belgische en Nederlandse grenshokken.

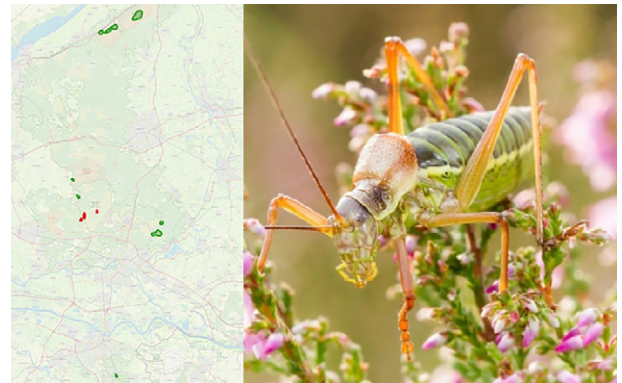
Daarnaast trekken we minimaal eenmaal ergens naar een leuke plek in Nederland waar weinig over de verspreiding van bodemfauna bekend is. Wil je een keer mee? Stuur dan een berichtje naar m.p.berg@vu.nl.

Matty P. Berg

Sprinkhanen

2019 was een bijzonder sprinkhanenjaar. In de loop van de zomer dook de rozevleugel *Calliptamus italicus* op enkele plekken in België op. Dit is een zuidelijke soort die naar het noorden aan het oprukken is. Naar aanleiding de Belgische vondsten werd in een Facebook-bericht van EIS opgeroepen om ook in Nederland naar deze spectaculaire soort uit te kijken. De dag na de oproep was het al raak: Joris Verhees en Pim Lemmers van Bureau Natuurbalans vonden een vrouwtje bij Bunde langs de Geul. De vondst wordt beschreven in nummer 53 van NFM.

Later in de zomer dook er nog een nieuwkomer op: de grote spitskop *Ruspolia nitidula*. Na een personeelsfeestje van Naturalis liepen enkele EIS-medewerkers terug naar het station in Leiden. Daan Drukker hoorde enkele mannetjes van deze sabelsprinkhaan roepen in de aangeplante grasvlakte bij het LUMC. Naar aanleiding van deze vondst werd de soort ook nog op andere plaatsen gevonden. Publicatie volgt volgend jaar in NFM.

De zadelsprinkhaan komt alleen nog voor op een paar plekken op de Veluwe en bij Nijmegen (foto René Krekels).

In 2019 is het beschermingsplan voor de zadelsprinkhaan verschenen. Dit project is uitgevoerd door Bureau Natuurbalans, EIS en de Bosgroepen. De achteruitgang van deze iconische heidesoort blijkt zich de afgelopen jaren te hebben. Samen met de terreinbeheerders zullen de komende jaren plannen worden uitgevoerd om de zadelsprinkhaan een goede toekomst te kunnen bieden. Essentieel zal daarbij zijn om de bodemkwaliteit te verbeteren.

Roy Kleukers